תלמוד בבלי · אחרונים · אור הישר · מסכתות קטנות

אור הישר על מסכת כלה רבתי

הרב שמואל יצחק הילמן

ספריית אור ברסלב · or-breslev.co.il

אור הישר על מסכת כלה רבתי

הרב שמואל יצחק הילמן

מקור הטקסט: דיקטה · רישיון: CC BY-SA 4.0

התכנים שלפניכם נאספו, מוינו, סוננו ונערכו בעמל רב ובמסירות על ידי צוות פרויקט 'אוצריא' (otzaria.org).

לקריאה באתר, עם המפרשים והמקורות ליד כל שורה: https://or-breslev.co.il/library/אור-הישר-על-מסכת-כלה-רבתי/
הקובץ נוצר ב־18 בנובמבר 2026 מגרסה v38-202611162349 של הספרייה.

תוכן העניינים

פרק א 4
פרק ב 4
פרק ג 4
פרק ד 5
פרק ה 5
פרק ו 5
פרק ז 6
פרק ח 6
פרק ט 7
פרק י 7

פרק א

מיתיבי לא תשא את שם ה"א לשוא כיצד כגון המברך ברכה שאינה צריכה כו', וקשה דבברכות ל"ג סוף ע"א הקשו בש"ס והאמר רב ואיתימא ר"ל ואמרי לה ר' יוחנן ור"ל דאמרי תרווייהו כל המברך ברכה שאינה צריכה עובר משום לא תשא ע"ש הרי דמספקא להו איזה מן האמוראים קאמר הכי והכא חזינן דברייתא היא.
וראיתי בחידושי באר שבע לסוטה דמ"א שהביא בשם חכם אחד שיצא בספרו לחדש דכל ענין ברכה שא"צ היא רק בברכת התורה משום שכבר בירך על התורה שחרית ועוד אפשר שנפטר באהבה רבה והתחיל לשנות על אתר כדברי הירושלמי וזו אינה אלא מפני כבוד הצבור כו' אבל לא בשאר ברכות שהן עצמן צריכות ובב"ש האריך שם הרבה לדחות דבריו ע"ש, והכא בברייתא שהוא המקור חזינן ברור להדיא דאפילו בשאר ברכות דלאו ברכת התורה איכא איסורא דברכה שא"צ משום לתא דלא תשא.
שם כלה כיון שנבעלה יום ראשון אסורה לבעלה כל שבעה כו', עמש"כ בחידושי למס' כלה.

פרק ב

פרישות מביאה לידי זהירות זהירות מביאה לידי זריזות כו' וענוה גדולה מכולם כו', ע' ירושלמי שקלים ספ"ג ובתוס' ע"ז ד"כ ע"ב ובדרשות הר"ן דרוש ה', ובת' מהרשד"ם חא"ח סי' י"ז.

פרק ג

איבעיא להו מהו ליתן שלום לעכו"ם ת"ש שואלין בשלומם ואפילו ביום אידם מפני דרכי שלום וה"נ מאי איבעיא לך דפשיטא להקדים איבעיא ליה כו', ויל"ד הלא רבינו הקדוש חזר תלתא זימני במשניות דשביעית פ"ד מ"ג ושם ספ"ה ובגיטין ס"א ע"א, ובכולהו סתים רק תיבות אלו ושואלין בשלומן מפני דרכי שלום, ורק משום קושית הש"ס שם ס"פ הניזקין איתורא דהך בבא אחרי דתנן התם ומחזיקים ידי נכרים בשביעית השתא אחזוקי מחזקינן שואלין בשלומן מיבעיא ועלה אמר רב ייבא לא נצרכה אלא ליום חגם, ובכדי שלא תקשה מנא ליה לרב ייבא להניח כוונה כזאת במשנה דילמא דוקא שלא ביום חגם משו"ה הביא בגמרא שם ברייתא דתניא לא יכנס לביתו של נכרי ביום חגו ויתן לו שלום מצאו בשוק נותן לו בשפה רפה ובכובד ראש ע"ש, ולפי סוגיא דהתם איכא למידק טובא דהתם משמע דרק רב ייבא חידש האי דינא דיום אידם, ודוקא עפ"ד

הברייתא ושם מחלק בהדיא בין בית לשוק ואף בשוק לא התירו רק בשפה רפה וכובד ראש, ובע"כ דבהכי מיתוקם משנה דהתם ודשביעית בשני המקומות, ואילו הכא תנא בברייתא בהדיא שואלין בשלומן ואפילו ביום אידם ומלשון זה משמע אפילו ליכנס לביתו ובאופן זה הוא בע"כ להקדמה ומאי קמבע"ל הכא.

ועוד כיון דכל הבעיא היא להקדמה טפי הי"ל להביא ממשנה דאבות פ"ד דתנן הוי מקדים בשלום כל אדם עפ"מ דמפרשינן שם דהאי כל אתא לרבות אפילו עכו"ם בשוק והתם איירי בהדיא בהקדמה במשנה גופה, כן מדוע לא הביא מעשה רב מר' יוחנן בן זכאי שלא הקדימו אדם שלום מעולם ואפילו נכרי בשוק כדאמר בברכות י"ז ע"א וצ"ע כעת.

פרק ד

ואם שאלך דבר ואי אתה בקי בו אל תבוש לאמר איני יודע, כה"נ אשכחן בירושלמי חגיגה פ"א ה"ח דר' יודן נשיאה כתב על ר' חייא בר בא באתרא דלא ידעי ליה שיכבדוהו, הרי שלחנו לכם אדם גדול ומהו גדולתו שאינו בוש לאמר לא שמעתי, וע"ש בש"ק ובמש"כ בחידושי לזבחים ק"א ע"א.

פרק ה

ילמדך לשונך לומר איני יודע שמא תתבדה ותאחז, הנה כלל זה כבר ניתן לנו מאדון הנביאים דאע"ג דהשי"ת א"ל בחצות אמר איהו כחצות משום שמא יטעו איצטגניני פרעה ויאמרו משה בדאי כדאמרינן בברכות ד"ד ע"א.

שם והוי זהיר בקדשים באכילתן ובנתינתן, פי' באכילתן לאכלן בטהרה ובגדולה כדרך שהמלכים אוכלין מדכתיב למשחה וכדאוקמינן למשנתנו דזבחים ד"צ ע"ב ועמש"כ בחידושי שם ושם כ"ח ע"א ובש"מ, והא דאמר בנתינתן דכהן שאינו מודה בעבודה אין לו חלק בכהונה כדאמרינן בחולין קל"ב ע"ב, ובסנהדרין ד"צ ע"ב דרשי תנא דבי ר' ישמעאל כאהרן מה אהרן חבר אף בניו חברים ולאפוקי עם הארץ.

פרק ו

בשעת מיתתו של ר"א נכנסו תלמידיו וישבו לפניו ואמרו לו רבינו למדנו הלכה אמר להם מה אלמדכם צאו והזהרו איש בכבוד חבירו כו' אמר ראב"ע חמשה דברים למדנו ר"א בשעת מיתתו כו' ואלו הם הכדור והאמום כו', לכאורה הלא הם דרשו ממנו הלכה והוא השיבם הזהרו איש בכבוד חבירו שהיא מוסר ומדה, ואף דודאי גם זה דינא

הכי אבל אינה נקראת בשום מקום בשם הלכה, ומאי האי דקאמר קודם מה אלמדכם ואח"כ למדם הלכות הכדור והאמום כו', ונראה עפ"מ דלכתחילה הי"ל עדיין טינא בלבו על שחביריו לא נהגו בו כבוד כדאמרינן בב"מ נ"ט ע"ב שברכוהו, וע' בהקדמת רד"ל לפדר"א קונטרס עמק הברכה, לכן אף שבבואם אליו הבין שהותר הנדר מ"מ כשדרשו ממנו הלכה אמר להם לכתחילה מה אלמדכם הזהרו איש בכבוד חבירו, שזה הלימוד היותר נחוץ דדרך ארץ קדמה לתורה, ואח"כ מילא רצונם ולמדם גם הלכה כנ"ל.
אולם הכא משמע שכל הדברים היו אז באותו מעמד, ובתלמודין נחלקו בשני מקומות בברכות כ"ח ע"ב ובסנהדרין ס"ח ע"א ובשינוי נוסחאות וגרסאות ובחידושי שם הארכתי ע"ש.

פרק ז

תנא מיכאל בא לבשר את שרה גבריאל להופכה לסדום רפאל לרפאות אברהם וי"א רפאל לבשר את שרה ולרפאות שנאמר וירפא אלקים. ולכאורה היכן רמוז בפסוק זה שרפאל בא לרפאות, זולת אם נימא דרפאל הוא המלאך הנועד לשליחות רפואה ומשום דכתיב וירפא אלקים מסתמא הוא ע"י שליחותו. אך קשה הלא הכא איירינן ברפואתו דאברהם ואילו כתוב זה נאמר ברפואה דבית אבימלך וצ"ע, והא דאין מלאך אחד עושה שתי שליחות ע' בתוס' ב"מ פ"ו סוף ע"ב ובת' מקום שמואל קונטרס שער התירוצים וע"ע מו"נ ח"ב פ"ו.

פרק ח

מעשה בר"מ שהלך במקום אחד שאלו זקן אחד מהו שכתוב ריח ניחוח אשה לה' לא היה בידו נכנס לביהמ"ד ושאל א"ל כאן בעוסקים לשמה וכאן בעוסקים שלא לשמה כו', עמש"כ בזה במשך חכמה לפ' ויקרא בפסוק לריח ניחוח.
שם אותי עזבו מה טעם דתורתי לא שמרו הא אילו תורתי שמרו אותי לא עזבו, כה"ג בברכות ד"ס ע"א משמועה רעה לא ייירא מה טעם נכון לבו בטוח בה' כו', וכן בב"מ ק"ז ע"ב לא ירעבו ולא יצמאו ולא יכם שרב ושמש, לא יכם שרב ושמש כיון דלא ירעבו ולא יצמאו, ובסנהדרין מ"ט ע"א ויהי דוד עושה משפט וצדקה לכל עמו ויואב על הצבא מה טעם כו'.

פרק ט

ילמדו כל אדם דרך ארץ מן המקום שעמד על פתח הגן וקרא לו לאדם שנאמר ויקרא ה"א אל האדם ויאמר לו איכה, הנה הכא חסר התחלת המאמר ומבואר במס' ד"א רבה פ"ה, לעולם אל יכנס אדם פתאום לבית חבירו וילמדו כל אדם דרך ארץ כו', והנה זהו אחד משבעה דברים שר"ע צוה לר' יהושע בנו אל תכנס לביתך פתאום כש"כ לבית חבירך כדאמרינן בפסחים קי"ב ע"א, וביותר מובן מה דר' שמעון בן יוחאי חשיב בנדה ט"ז ע"ב בין הארבעה דברים שהקב"ה שונאן הנכנס לביתו פתאום ואצ"ל לבית חבירו. דלכאורה מנא ליה לרשב"י שדבר זה הקב"ה שונא, אולם לפ"מ דיליף הכא מדה טובה זו מקרא דויקרא ה"א אל האדם וגו' לפ"ז ניחא.

פרק י

גונב דעת הבריות כגונב דעת המקום שהרי אמרה תורה על הגזלן לשלם בראשו ועל הגנב פי שנים בכלים ותשלומי ד' בצאן וחמשה בבקר מ"ט דחש רחמנא אטרחיה, הנה סוגיא זו בלתי מתאמת לגמרי עם סוגיא דב"ק ע"ט ע"ב, וע"ע במו"נ ח"ג פמ"א ובאבן עזרא משפטים כ"א ל"ז.

שם והגוזל את הרבים מה יעשה ילך ויחפור בורות שיחין ומערות ויתקן את הדרכים ואת האסטרטיות ונמחל לו, ע' ברשב"ם ותוס' ב"ב פ"ח ע"ב אהא דהתם אפשר ליה בתשובה.